

Mirzabekova Xilola Komiljonovna

*Sirdaryo viloyati Guliston tumani 12 -sonli Davlat maktabgacha talim tashkiloti
direktori*

Annotatsiya: *Yangi talablarga javob beruvchi zamonaviy, islohlashgan maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachisining yuksak bilim va kasbiy mahoratga ega bo'lishi talab etiladi.*

Haz bir ota-ona o'z farzandini eng bilimdon, yuksak ma'rifatli, mahoratli, ijodkor tarbiyachi tarbiyasiga berishni istaydi. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi bo'lajak tarbiyachilarga talabalik davridan boshlab, maktabgacha ta'limning asl mohiyati bola va tarbiyachining hamkorlik faoliyati ekanligini, bola tarbiyasining maqsadini, bola ruhiyatini rivojlantirish qoidalariga amal qilishni o'rgatadi.

Kalit so'zlar: *zamonaviy, Inson, Pedagogika, bola, yoshlar, tarbiyachi*

Insonni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalash, xalqimizning azaliy orzusi bo'lib, ajdodlarimiz ma'rifat, ma'naviyat va madaniyatni qanday qilib yosh avlodga o'rgatish, ularni komillikka yetaklash yo'llari, qonun-qoidalarini muttasil izlaganlar. Bu esa pedagogika fanining maydonga kelishiga sabab bo'lgan. Chunki insonning ma'rifatli va ma'naviy komillikka erishishi pedagogika fanining yetakchiligida amalga oshiriladi. Pedagogika yunoncha so'z bo'lib, «bola yetaklovchi» ma'nosini bildiradi. Insonning ma'rifiy va ma'naviy barkamollikka munosabatini o'zgartirib borishi natijasida pedagogika fani xalq orasida o'z mavqeyiga ega bo'ldi. Shu tariqa insonni tarbiyalovchi fan sifatida pedagogika dunyoviy fanlar tizimi qatoridan alohida o'rin egalladi. Uning bosh masalasi tarbiyadir. Abdulla Avloniy tarbiyachiga alohida e'tibor berib: «Tarbiya yo hayot, yo mamot, yo najot, yo halokat, yo saodat, yo falokat masalasidir»¹, degan edi. Bola tug'ilgan kundan boshlab, uni maktabga borgunigacha bo'lgan davrda har tomonlama yetuk barkamol qilib tarbiyalash qonuniyatlarini o'rganish maktabgacha ta'lim pedagogikasining mavzuyidir. U maktabgacha ta'lim muassasalari va oilaning tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishi birligini, maktabgacha ta'lim muassasasi va maktab ishidagi aloqadorlikni, bolalarni maktabda o'qishga tayyorlashni ta'minlab, maktabgacha tarbiya sharoitida tarbiya va ta'lim berish ishlarining vazifalarini, tamoyillarini, mazmunini, metodlarini, shakllarini va uni tashkil etishni ishlab chiqdi. Bu fanning predmeti quyidagilarni o'z ichiga oladi: • maktabgacha yoshdagi bolalar ta'lim-tarbiyasi rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablariga suyanan holda faoliyat yuritish;



• maktabgacha ta'lim pedagogikasining ta'lim-tarbiya mazmunini takomillashtirish;

• ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llaniladigan metod va usullarni axborot texnologiyalari asosida tashkil qilish;

• bolalarni jismoniy, aqliy, ruhiy sog'ligini ta'miniashda o'qituvchi-tarbiyachi mahorati. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi nazariyasi va amaliyotning maktabgacha yoshdagi bolalarga har tomonlama tarbiya berishda bolaning imkoniyatlari va uni ilk yoshdan boshlab tarbiyalashning roli, maktabgacha tarbiyani hayot, zamon bilan bog'lab olib borishning zarurligi bola shaxsining shakllanishida ijtimoiy muhitning hal qiluvchi ahamiyatga egaligiga asoslanadi. Maktabgacha pedagogikaning vazifalari:

- maktabgacha ta'lim sohasidagi pedagogik muammolarni hal qilish;
- maktabgacha yoshdagi bolalarda ta'lim olish ehtiyojini, o'qishga qiziqish, kitob o'qish, maktabga borish hissiyotini shakllantirish;
- bolalar tarbiyasida mustaqil va erkin fikrlashga o'rgatuvchi ilg'or metodlarni qo'llash;
- bolalarga yuksak odob, ma'naviy-axloqiy tushunchalarni mentalitetimiz asosida o'rgatish.

Maktabgacha ta'lim pedagogikasi jamiyat va insonni o'rganuvchi fanlar bilan chambarchas bog'langan. Pedagogika ijtimoiy hodisa sifatida tarbiyani o'rganar ekan, sotsiologiya, anatomiya, fiziologiya, psixologiya, falsafa bilan chambarchas bog'liqdir. Chunki mazkur fanlar asosida tarbiyaning maqsadi va vazifalarini o'rganish metodologiyasi belgilanadi. Tarbiyaning paydo bo'lishi va rivojlanishi ijtimoiy hodisa ekanligi, jamiyat hayotida va kishi shaxsining rivojlanishida tarbiyaning rolini baholashga yordam beradi. Didaktik masalalarni ishlab chiqishda pedagogika bilish nazariyasiga suyanadi, axloqiy tarbiya masalalarini o'rgatishda pedagogika etikaning axloq to'g'risidagi ta'limotiga, estetik tarbiyaning maqsadini, yo'llarini, metodlarini belgilashda etika faniga asoslanadi. Etika axloqni nazariy jihatdan asoslab, yosh avlodni, uning axloqiy tarbiyasi muammolarini, inson shaxsini shakllantirishda axloqiy g'oyalar rolini tushunishni chuqurlashtiradi.;



Estetika insonlarning voqelikka, san'atga estetik munosabatlari rivojlanishining umumiy qonuniyatlarini o'rganadi, nafosat tarbiyasining ilmiy asosi bo'lib xizmat qiladi. Fiziologiya pedagogikaning tabiiy-ilmiy bazasi bo'lib, u birinchi navbatda inson oliy nerv faoliyatining rivojlanishi, nerv

sistemasining xususiyatlari, sezgi organlari, tayanch-harakat apparati, yurak-tomir va nafas olish sistemalari va shu kabilaming rivojlanishi haqidagi ma'lumotlarga tayanadi. Hozirgi zamon fiziologiyasi eng muhim pedagogik muammolarni to'g'ri hal etishda: bola rivojlanishiga, uning qobiliyatlarini shakllantirishga muhit, irsiyat va tarbiyaning ta'siri va shu singarilarni belgilashda pedagogikaga yordam beradi. O'sib borayotgan organizm tuzilishi va harakat qilish qonuniyatlarining asosiy tamoyillarini ochib beruvchi yosh fiziologiyasi ta'lim-tarbiya berish masalalarini ishlab chiqish uchun katta ahamiyatga ega.

Pedagogika bola taibiyasida uning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olib boradi. Shu bois pedagogika uchun pedagogik psixologiyaning bola xususiyatlari, ularda o'tadigan psixik jarayonlarining qonuniyatlari haqidagi ma'lumotlar muhimdir. Shunga ko'ra pedagogikaning psixologiya fani bilan bog'liqligi an'anaviy tus olgan. Hozirgi zamon pedagogikasi ko'p tarmoqli fan bo'lib, awalo, u tarbiya ijtimoiy hodisa ekanligi jihatidan pedagogika tarixi bilan bog'lanadi. Pedagogika boshqa fanlar bilan bog'lanish tizimida etnografiya, xalq pedagogikasi kabi alohida o'rin tutadi.

Ilmiy tadqiqot metodlari ko'proq pedagogik muammolarni hal qilish maqsadida tadqiqotchilar tomonidan o'rganiladi. Oilaviy muammolarni o'rganishda dastlab manbalarga murojaat etiladi. Adabiyotlar bilan ishlash metodi. Pedagogikaga doir adabiyotlarni o'rganish jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarini aks ettiruvchi, mutafakkir va ma'rifatparvar pedagog olimlarning asarlari, mustaqil O'zbekistonning iqtisodiyoti, siyosati va ma'naviyatiga doir adabiyotlar, respublikamiz prezidenti I .A. Karimov asarlari, risola va maqolalar, pedagogik, psixologik, badiiy va ommaviy adabiyotlar o'rganiladi.

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. T., « O 'zbekiston», 1992.
2. Maktabgacha ta'limning davlat standard. O 'zPFITI. T., 1995
3. P. Yusupova. Maktabgacha pedagogika. T., « O 'qituvchi», 1996.

4. Milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar. T., « O 'zbekiston», 2000.
5. Ўигиталиева, З. М. (2020). МАТНДА МОДУСНИНГ ИФОДАЛАНИШ УСУЛЛАРИ. *Международный журнал искусство слова*, 3(2).
6. Ўигиталиева, З. (2020). EXPRESSION OF THE MODUS BY PARALINGUISTIC MEANS. *Theoretical & Applied Science*, (2), 25-29.
7. Rasulovna, K. M. (2023). TECHNOLOGIES FOR THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC PERFORMANCE OF STUDENTS IN MEDICAL UNIVERSITIES. *INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2022*, 2(15), 64-67.
8. Abduvaliyeva, F. T., Azizova, F. L., Akromov, D. A., & Sherkuziyeva, G. F. (2022). APPROVAL AND ECOLOGICAL-HYGIENIC ASPECTS OF WATER SUPPLY TO POPULATION POINTS.
9. Кадирова, М. (2021). Педагогиканинг асосий категориялари, уларнинг тиббий таълим тизимидаги семантик мазмуни. *Общество и инновации*, 2(10/S), 52-57.
10. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). VATANPARVARLIK TARBIYASIDA MUZEYLARNING MUXIM AHAMIYATI. *THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY*, 1(4), 166-168.
11. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). YOSHLARNI VATANPARVARLIK RUXIDA TARBIYALASHDA URUSH VA MEHNAT FAXRIYLARI BILAN TEMATIK KECHA VA UCHRASHUVLAR O 'TKAZISHNING MAQSAD VA VAZIFALARI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 1(5), 123-125.
12. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). YOSHLARNI VATANPARVARLIK RUXIDA TARBIYALASHDA URUSH VA MEHNAT FAXRIYLARI BILAN TEMATIK KECHALAR VA UCHRASHUVLAR O 'TKAZISHNING MAQSAD VA VAZIFALARI. *PEDAGOG*, 1(4), 1340-1342.
13. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). O 'SIB KELAYOTGAN YOSH AVLODGA HARBIY TEKNIKA TO 'GARAKLARINI TASHKILLASHTIRISH VA ULAR BILAN A 'MALIYOTDA TADBIQ ETISH. *THEORY AND ANALYTICAL ASPECTS OF RECENT RESEARCH*, 1(10), 141-143.
14. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). O 'QUVCHILAR HARBIY VATANPARVARLIK TARBIYASINING ASOSIY VAZIFALARI VA YO 'NALISHLARI, HARBIY VATANPARVARLIK TARBIYASIDAGI SAMARADORLIKKA ERISHISH YO 'LLARI. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 1(10), 186-189.
15. Xaydarali o'g'li, X. N., Komiljon o'g'li, Y. Q., Sardorbek No'monjon o'g, S., & Saydaliyevich, U. S. (2022). VATANPARVARLIK MAVZUSIDA NAZARIY KONFERENSIYALAR TAYYORLASH VA O 'TKAZISH. *INTELLECTUAL*

EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS, 1(12), 107-111.

16. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). YOSHLAR ONGIDA MILLIY G'OYA VA MAFKURA TUSHUNCHALARI SHAKLLANTIRISH. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 1(4), 11-15.

17. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). O 'ZBEKISTON RESPUBLIKASI O 'QUVCHI YOSHLARINI-O'ZBEKISTON XALQI VA QUROLLI KUCHLARINING JANGOVAR VA MEHNAT AN'ANALARI ASOSIDAGI HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASI". *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 1(12), 393-395.

18. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). VATANPARVARLIK MAVZUSIDAGI MA'RUZA, REFERATLAR TAYYORLASH VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR. *INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(25), 395-398.

19. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). YOSHLARNI VATANPARVARLIK RUXIDA TARBIYALASHDA JANGOVAR BAYROQQA VA HARBIY QASAMYODGA SODIQLIK HISSINI UYG'OTISH. *MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH*, 2(18), 355-357.

20. Sardorbek No'monjon o'g, S. (2022). VATANPARVARLIK MAVZUSIDA NAZARIY KONFERENSIYALARNI MAQSAD VA VAZIFALARI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(14), 1120-1121.

21. G'aniyevna, S. A. (2023). ISSUES OF INTERCULTURAL COMMUNICATION AND RECEPTION. *IJODKOR O'QITUVCHI*, 3(28), 191-195.